

Retouradres: Postbus 000, 0000 AA Amsterdam

Rekenkamer Amsterdam
A.L. Daalder
Weesperstraat 105A
1018 VN Amsterdam

Datum 15 oktober 2024

Uw kenmerk RA_24_069
Behandeld door Bestuurszaken.afvalketen@amsterdam.nl

Onderwerp Reactie op het rapport *Grof afval inzameling door de gemeente Amsterdam* van de Rekenkamer

Geachte mevrouw Daalder,

Op 25 september 2024 heeft u ons het conceptrapport *Grof afval inzameling door de gemeente Amsterdam* toegestuurd met het verzoek een reactie hierop te geven. De centrale onderzoeksvraag in uw rapport is: *Wat is er bekend over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de gemeentelijke inzameling van grof afval?*

We willen u danken voor het werk dat u heeft verzet. Extra waardering gaat uit naar de kaarten met complimenten van bewoners die u de collega's op de werven heeft gestuurd op basis van de respons op de vragenlijst. In uw rapport schetst u op heldere wijze de complexiteit rond het inzamelen van grof afval in een veranderende stad en de opgave waar we als bestuur voor staan. U geeft aan dat specifiek grof afvalbeleid ontbreekt, en daarmee ook normen en detailinformatie over grof afval. Veelal is informatie alleen beschikbaar over afval en afvalinzameling in het algemeen en niet over grof afval specifiek. U concludeert dat wij enigszins de gestelde doelen voor de grof afvalinzameling behalen (enigszins doeltreffend zijn).

Over de doelmatigheid van de grof afvalinzameling geeft u aan dat er weinig bekend is. Uw uitgebreide literatuuronderzoek, de vergelijkingen met andere gemeenten en de uitgebreide respons op uw vragenlijst laten zien dat er veel mogelijk is om de doelmatigheid van onze grof afval inzameling te vergroten. U onderstreept verder het belang van de toenemende informatievoorziening richting de raad. En u geeft aan dat de communicatie over grof afval regels en inzameling en handhaving nu onvoldoende is. In uw laatste concluderende hoofdstuk toont u aan dat de meningen onder Amsterdammers en binnen onze organisatie verdeeld zijn over het afstappen van een vaste ophaaldag voor grof afval.

Afval heeft prioriteit

Afval heeft prioriteit voor ons als bestuur. We zetten de komende jaren extra middelen in om de stad schoner te krijgen. Dit kunnen we niet alleen, we moeten dit samen doen met Amsterdammers en bezoekers. Wij zorgen dat we afval netjes inzamelen, tegelijkertijd vragen we dan ook om afval netjes aan te bieden. Dit geldt voor alle soorten afval, niet alleen voor grof afval.

De afgelopen jaren is het ons niet gelukt om alle voorgenomen maatregelen te realiseren die zorgen voor een schone en afvalvrije stad. Het is in de meeste wijken nog steeds mogelijk om grof afval op straat te zetten zonder een afspraak te maken. Dit in tegenstelling tot in de meeste andere (grote) gemeenten. Grof afval op straat vervuult, trekt ander afval aan en kunnen we minder hoogwaardig laten verwerken dan als het naar een recyclepunt wordt gebracht. Op te veel plekken in de stad levert gedumpt grof afval overlast op waar onze schoonketen nu onvoldoende op kan reageren. Het is belangrijk met elkaar te leren van waarom dat niet gelukt is – en welke voorwaarden in de operatie, maar ook bestuurlijk noodzakelijk zijn om de verandering wel tot een succes te maken.

Het gaat hierbij om een grote verandering, niet alleen voor bewoners, maar ook voor onze organisatie. Dit vraagt daadkracht en moed, van ons als bestuur, van de raad, van bewoners en van onze schoonketen. We moeten op een andere manier gaan werken en de consequenties aanvaarden willen we deze verandering de komende jaren wel voor elkaar krijgen. Dit vraagt meerdere jaren volhouden, ook als het in het begin wennen is en de stad tijdelijk er juist minder schoon uitziet.

We kiezen voor een integrale aanpak om de stad schoon en afvalvrij te krijgen. De focus ligt op reiniging én afval. Onze reguliere aanpak zoals opgenomen in het kader Schoon en Afvalvrij in bestaat uit (1) het voorkomen van afval, (2) het op orde houden en krijgen van de aanbiedmogelijkheden, (3) het informeren en motiveren van bewoners en ondernemers om hun afval op een juiste manier aan te bieden, (4) het reinigen op de plaatsen waar afval niet juist is aangeboden en momenten waar het nodig is, (5) het samenwerken met bewoners, ondernemers en andere partners, en (6) voor een zo hoogwaardig mogelijke verwerking met zo veel mogelijk hergebruik. Dit kunnen we alleen realiseren als we ook bereid zijn de impact te accepteren.

Voor sommige hardnekkige opgaven in het schoonmaken van de stad voldoet deze reguliere aanpak niet. Het gaat dan om ingewikkelde problemen waarvoor interventies nodig zijn buiten de schoonketen met andere partners. De opgaven en oplossingen verschillen per stadsdeel. Deze gebiedsopgaven Afval en Schoon zijn onderdeel van de afvalplannen per stadsdeel.

Zo werken we in de stadsdelen Noord, Oost, Zuidoost en West aan een aanpak om het dumpen van grof afval, bouw- en sloopafval en bedrijfsafval bij de uitvalswegen tegen te gaan. En, maken we afspraken met woningcorporaties en projectontwikkelaars om afvaloverlast bij het in- en uithuizen tegen te gaan bij grote renovatie en nieuwbouwprojecten in Nieuw-West en Oost.

Aanbevelingen voor een doeltreffende en doelmatige grof afvalinzameling

U doet in uw rapport vier aanbevelingen die zich richten op het navolgbaar maken van beleidsrealisatie en het inzetten op draagvlak, daadkracht en gedrag om beleid te realiseren.

Binnen de aanbevelingen stelt u een aantal concrete maatregelen voor. Uw aanbevelingen zijn:

- Aanbeveling 1: Neem de raad mee in de keuzes van het nieuwe grof-afvalbeleid
- Aanbeveling 2: Stuur op beleidsrealisatie en verbeter de verantwoording
- Aanbeveling 3: Creëer voldoende draagvlak en daadkracht binnen de organisatie
- Aanbeveling 4: Stimuleer gewenst gedrag van Amsterdammers

In lijn met het kader Schoon en Afvalvrij en de afspraken tussen rekenkamer, gemeenteraad en gemeentesecretaris werken we de aanbevelingen concreet uit in een plan van aanpak voor de grof afval inzameling. Over deze aanpak, de afwegingen en wat dit vraagt aan draadkracht gaan we in het voorjaar van 2025 met de raad in gesprek.

Want er is ruimte voor verbetering. Dit is hard nodig gezien de stevige conclusies in uw onderzoek. We gaan hieronder per aanbeveling in op hoe wij er verder invulling aan zullen geven.

Aanbeveling 1: Neem de raad mee in de keuzes van het nieuwe grof-afvalbeleid

U adviseert het college om met de raad in gesprek te gaan over 'wat' de stad wil bereiken ten aanzien van grof afval. Daarbij geeft u de volgende maatregelen mee:

- Bepaal samen de concrete doelstellingen en prioriteiten daarbinnen
- Licht in samenhang doelstellingen, inzamelmethode(n), gevolgen en uitvoerbaarheid toe
- Verduidelijk rol stadsdelen en raad en pas verordening aan
- Stel samenhangend beleid voor grof afval vast

Het gesprek over wat we als stad willen bereiken ten aanzien van afval blijven we aangaan. Dit voorjaar heeft het Burgerberaad mooie adviezen opgeleverd. Dit najaar spreken we met de raad over onze inzet voor een schone en afvalvrije stad, zowel bij de begroting 2025 als ook aan de hand van het eerder genoemde kader voor een schone en afvalvrije stad. En ook over een impactvolle verandering zoals de overstap naar grof afval op afspraak willen we komend jaar het gesprek voeren in de raad. We geloven dat het niet moet uitmaken om wat voor type afval het gaat, afval hoort gewoon niet op straat.

Uw aanbeveling om de samenhang tussen onze doelen en de inzamelmethode, gevolgen en uitvoerbaarheid expliciet te maken nemen we ter harte in de uitwerking van de verdere aanpak en in de aansturing van de schoonketen als geheel. De openbare monitor Afval en Reiniging is daar een voorbeeld van.

De omissie dat algemeen verbindende voorwaarden niet gemandateerd kunnen worden, is bekend en is ook zo besproken in het overleg met de stadsdeelbesturen bij het vaststellen van het uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening door het college. Sindsdien wordt een werkwijze gehanteerd die stadsdeelcommissies en dagelijks bestuur van het stadsdeel in staat stellen om altijd advies te kunnen uitbrengen op basis van een voorstel voor een nieuw uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening of wijzigingen daarop.

Het gesprek moet wat ons betreft dus niet alleen gaan over wat we willen bereiken, en hoe we dat willen bereiken, maar vooral ook over wat daar dan de consequenties van zijn. Want als we het echt met elkaar willen verbeteren, vraagt dit langdurige inzet en daadkracht.

Aanbeveling 2: Stuur op beleidsrealisatie en verbeter de verantwoording

U adviseert het college om expliciet te sturen op doelen, op de maatregelen en op de kosten.

Daarbij geeft u de volgende maatregelen mee:

- Stuur op beleidsrealisatie in het uitvoeringsproces
- Monitor realisatie doelen en maatregelen zorgvuldig
- Stuur op kosten en doelmatigheid
- Verbeter de bestuurlijke verantwoording

We herkennen het beeld dat er betere en specifieke informatie nodig is om beter te kunnen sturen op onze afvalorganisatie en de doelmatigheid op grof afval specifiek. Met het kader Schoon en Afvalvrij, het overzicht aan maatregelen en de bijbehorende tweejaarlijkse rapportage en verantwoording via de P&C cyclus op onder andere de doelenboom geven we richting en structuur aan het realiseren van ons beleid.

De afvalorganisatie is op weg om slimmer met informatie te werken. Beter weten welke type afval we wanneer en waar inzamelen en hoe de processen lopen, maakt ook dat we in de schoonketen efficiënter onze inzet kunnen bepalen. Zover is onze organisatie nu nog niet.

Momenteel is er nog geen indicator specifiek over grof afval opgenomen in onze P&C producten. Dit doet geen recht aan de ontwikkelingen in de afvalorganisatie en de mogelijkheden van de raad om te kunnen sturen. Komend jaar stellen we voor welke indicator we voor grof afval kunnen opnemen voor de begroting van 2026 om de overgang van de huidige wijze van inzameling naar grof afval op afspraak én het brengen naar de recyclepunten op resultaatniveau goed te kunnen monitoren.

Aanbeveling 3: Creëer voldoende draagvlak en daadkracht binnen de organisatie

U roept het college op om te investeren in draagvlak bij de stadsdelen en binnen de uitvoeringsorganisatie met oog voor:

- Investeer in draagvlak
- Geef de invoering voldoende tijd en toon bestuurlijke daadkracht

Deze aanbeveling omarmen we als college van harte. Onze chauffeurs en beladers zijn het hart van onze afvalorganisatie. Zij laten bij elke verandering met grote impact zoals de reorganisatie in 2018, de lockdownperiodes en bij elk groot evenement in de stad zien dat zij hun uiterste best doen voor een schone stad. Tegelijkertijd geven zij ook aan dat het soms lijkt alsof we dweilen met de kraan open, het afvalaanbod blijft groeien ondanks genomen maatregelen.

Afvaloverlast is ten aller tijden onacceptabel. Voor ons als bestuur is het balanceren tussen enerzijds doorpakken en zorgen voor echt minder afval op straat. En tegelijkertijd voldoende tijd nemen om lerend te veranderen terwijl de uitvoering door blijft gaan.

Een verandering zoals naar grof afval op afspraak vraagt van iedereen veel, zowel van onze organisatie als van bewoners. Uw aanbeveling passen we komend jaar concreet toe in Weesp.

Vanaf 2025 verzorgt onze afvalorganisatie de inzameling in Weesp. Bewoners van Weesp zijn nu al gewend een afspraak te maken voor het ophalen van grof afval. Wij nemen dit over, leren van deze ervaring en verbeteren onze huidige werkprocessen voordat we in andere gebieden grof afval op afspraak willen introduceren.

Aanbeveling 4: Stimuleer gewenst gedrag van Amsterdammers

Uw laatste aanbeveling richt zich op het gedrag van Amsterdammers en wat er nodig is om het gewenste gedrag te stimuleren:

- Investeer in duidelijkere en actievere communicatievormen, ook op straat
- Neem ook bewoners mee in het 'waarom' van de gewenste gedragsverandering
- Denk na over kleinschalige inzamelpunten in de buurt
- Beslis over de investering op handhaving als sluitstuk

Een schoon Amsterdam kunnen we niet alleen. Naast goede inzameling van de gemeente is het op de juiste manier aanbieden van afval essentieel. We passen het uitvoeringsbesluit bij de afvalstoffenverordening aan zodat de regels voor het aanbieden van grof afval duidelijker zijn. In de Amsterdam-app en via de afvalwijzer kunnen mensen de regels voor het aanbieden van hun afval checken en meldingen doen over verkeerd aangeboden afval. Via communicatie en gedragsbeïnvloeding vergroten we de kennis van afvalregels en zorgen we ervoor dat iedereen de regels kent, met de bedoeling dat iedereen zich er ook aan houdt.

Voor probleemlocaties hebben we een uitgebreide aanpak. We informeren bewoners via social media en een flyer over de afvalregels, zodat mensen weten waar en wanneer zij hun grof afval buiten mogen zetten. We geven boetes en zorgen voor extra communicatie met informatieborden, magneetstickers en green graffiti op de grond. Deze aanpak geldt nu alleen voor probleemlocaties. Uw onderzoek laat weer duidelijk zien dat we alle bewoners beter moeten informeren en motiveren om hun grof afval op de juiste wijze aan te bieden.

In 2025 zetten we in op het stimuleren van wegbrengen van grof afval naar één van de recyclepunten. Hiervoor hebben we dit jaar onderzoek laten doen naar wat bewoners motiveert zodat we komend jaar nog gerichter uitingen in kunnen zetten die voor alle Amsterdammers begrijpelijk zijn. Voor alle Amsterdammers moet het mogelijk zijn om spullen in te leveren. Dit ondersteunen we met het beschikbaar stellen van bakfietsen voor het vervoer van spullen naar de recyclepunten. En door in samenwerking met partners zoals kringlooporganisaties meer inlevermogelijkheden te organiseren voor spullen die bewoners willen afdanken.

Op het moment dat bewoners, ondernemers of bezoekers willens en wetens de afvalregels overtreden zorgen we voor zichtbare inzet en het vergroten van de pakkans. Echter, hiervoor geldt dat we gezien de beperkte beschikbare capaciteit, niet overal toezicht en handhaving kunnen organiseren. We maken samen met de stadsdelen de keuze om handhaving waar mogelijk in te zetten.

Concrete verbeteringen voor de komende periode

Uw aanbevelingen geven concrete aanknopingspunten om de grof afval inzameling te verbeteren. Niet alles kan meteen worden opgepakt. Sommige zaken vragen een afweging in tijd en inzet van middelen ten opzichte van andere opgaves.

Van belang voor ons is dat vooral bewoners merken dat de stad schoner wordt. Prioriteit komend jaar is het op orde krijgen van onze informatievoorziening en de aanbodlocaties voor grof afval. Zodat bewoners beter weten op welke plek en op welk moment ze hun grof afval kwijt kunnen. Daar staat tegenover dat we dan ook een meer betrouwbare partner moeten zijn. En dat we grof afval dus ook inzamelen op de dagen en plekken waar we dat afgesproken hebben.

Per 1 januari 2025 starten we met grof op afspraak in Weesp. Dit nemen we over van de GAD. Bewoners in Weesp zijn al gewend om een afspraak te maken voor grof afval. Voor onze organisatie is het nieuw om de inzamelroutes te programmeren op basis van de gemaakte afspraken. De leer- en ontwikkelpunten nemen we mee in de aanpak om grof op afspraak in de rest van de stad in te kunnen voeren en te verbeteren.

In het gesprek dat wij gaan voeren over wat we willen bereiken met de grof afval inzameling is ook ruimte nodig om te kunnen leren en ontwikkelen. Niet alles zal in één keer goed gaan. Dit is belangrijk voordat we de majeure operatie starten om in heel Amsterdam grof afval alleen op afspraak in te zamelen.

Een tweede punt dat prioriteit heeft de komende periode is de doelmatigheid. De kosten van afvalinzameling en opruimen zijn hoog in Amsterdam. Dit blijkt uit het benchmark onderzoek dat Cebeon dit jaar heeft uitgevoerd. We starten een onderzoek of de afvalinzameling en het schoonhouden slimmer en goedkoper kan, waarbij we ook kijken naar andere steden.

Tot slot wil het college meegeven dat de Rekenkamer met dit rapport een constructieve bijdrage levert aan het verbeteren van de grof afval inzameling in Amsterdam. En zo, zeker ook gezien de betrokkenheid van alle Amsterdammers die de vragenlijst hebben ingevuld, bijdraagt aan een schone en afvalvrije stad.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam

Hester van Buren
Wethouder Afval en Reiniging